

Laudacja związana z 70-leciem profesora Stefana M. Kwiatkowskiego

Laudation on the occasion of the 70th anniversary
of Professor Stefan M. Kwiatkowski

Szanowni Państwo – Drodzy Przyjaciele!

Pozwólcie, że w Waszym imieniu złożę jako pierwszy nadzwyczajny ukłon Dostojnemu Jubilatowi – Profesorowi Stefanowi M. Kwiatkowskiemu – z okazji 70. rocznicy Jego Urodzin oraz przypomnę i zaakcentuję niektóre tylko zdarzenia z Jego 70-letniego żywota – nasyconego nade wszystko dążeniem do bycia wielce aktywnym, szczególnie w obszarze interesującego działania nauczycielskiego i naukowego.

Wśród najwyższej rangi specjalistów różnych dziedzin wiedzy naukowej (nie tylko w Polsce) występują przynajmniej trzy zróżnicowane grupy prezentujące aktualnie odmienne podejścia w obszarze współczesnej działalności naukowej.

Pierwsza, o najdłuższej tradycji i najrozleglejszych osiągnięciach – to specjaliści skonkretyzowanych dziedzin wiedzy i dyscyplin naukowych, dla których ich zakres specjalności staje się jeśli nie jedyną, to przynajmniej dominującą przestrzenią ich penetracji naukowej.

Druga, dotycząca szeroko rozwijającej się tendencji integracyjnej, zakłada szukanie i akcentowanie przeróżnych powiązań, występujących często w samoistnie utrwalonych układach problemowych.

Trzecia, o wymowie współczesnej, dotyczy coraz szerzej uprawianej już globalizacji, dla której na przykład edukacja całożyciowa i światowa zarazem, ale także nauki o pracy i o człowieku dorosłym, jak również inne zespolenia problemowe, stają się swoistą codziennością.

W wersji etymologicznej, a tym bardziej logicznej, rzecz nawet wzbudza zdziwienie oraz przeróżne swoiste niedopowiedzenia. A mimo to – współczesna cywilizacja już w pełni uznaje prawo do takich bytów¹.

---

¹ Wypowiadam się w danym zakresie w kilku innych opracowaniach. Patrz m.in.: *Dorastanie, dorosłość i starość człowieka w kontekście działalności i kariery zawodowej*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, Radom 2009.

Profesor Stefan M. Kwiatkowski dość szybko zrozumiał i zaczął wyraźnie potwierdzać zasadność równoważnego i dopełniającego traktowania wszystkich wymienionych podejść. Toteż już w czasie studiów politechnicznych, a tym bardziej w działalności nauczycielskiej i naukowo-badawczej w wystarczającym przekonaniu dążył i do specjalizacji, i do integracji (szczególnie problemowej), i do globalizacji (głównie naukowej). W niedługim czasie takie podejścia okazały się najbardziej skuteczne i społecznie pożądane.

***

Właściwe etapy rozwoju naukowego i dochodzenia do powszechnie uznawanej kariery naukowej Jubilata przypadają na lata:

- 1975 r. – uzyskanie stopnia doktora na Wydziale Nauk Elektrycznych Politechniki Warszawskiej;
- 1989 r. – uzyskanie stopnia doktora habilitowanego, przeprowadzonego i nadanego przez Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu im. Humboldta w Berlinie;
- 1994 r. – uzyskanie tytułu profesora; postępowanie proceduralne odbyło się w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, na Wydziale Studiów Edukacyjnych, prowadzonego wówczas przez prof. Zbigniewa Kwiecińskiego;
- 2010 r. – nadanie przez Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie tytułu Doktora Honoris Causa;
- 2017 r. – nadanie przez Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. M.P. Dragomajewa w Kijowie tytułu Doktora Honoris Causa.

Oczywiście – każdemu etapowi owej kariery naukowej towarzyszyły interesujące i dobrze osadzone w odpowiednich strukturach nauk opracowania i publikacje. Na podkreślenie zasługuje okoliczność, że w kolejnych latach Stefan M. Kwiatkowski coraz bardziej pracowicie, rzetelnie i odpowiedzialnie oraz znacząco wiązał się z naukami pedagogicznymi, a w szczególności z nową subdyscypliną – pedagogiką pracy oraz z ówczesnymi naukami o pracy. Dorobek naukowy, publikowany i upowszechniany nie tylko w Polsce, zaczął liczyć się w dziesiątkach, a stopniowo także w setkach tytułów opracowań autorskich (zwartych i artykułów). Wiele miejsca w tych publikacjach poświęcano także problematyce międzynarodowej, a szczególnie unijnej.

Jeśli do tego dopowiemy, że Profesor Stefan M. Kwiatkowski: wypromował ponad 40 doktorów oraz – jako członek Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych, a także członek licznej grupy Uczelnianych Rad Naukowych – recenzował ponad 100 prac doktorskich, prawie 50 opracowań habilitacyjnych i opinii kandydatów do tytułu profesora oraz ponad 200 projektów badawczych i różnych pozycji wydawniczych, to stwierdzić dziś można, że moc sterownicza, opiniodawcza i decyzyjna Wymienionego była i jest nadal wyjątkowo rozległa i wpływowa na współczesność nauk pedagogicznych.

Łącznie jako autor, współautor i redaktor naczelny zaliczył ponad 700 opracowań, w tym:

- około 80 opracowań zwartych (książkowych) autorskich, współautorskich i redakcyjnych,

- wyjątkowo wiele artykułów, recenzji i informacji naukowych (ok. 500),
- oraz wiele programów i raportów z badań naukowych (często umownych o charakterze ogólnopolskim i międzynarodowym).

Wymienione liczby i sytuacje różnej aktywności już teraz nakazują orzec, że aktywność naukowa Jubilata sytuuje Go niemal na pierwszym miejscu najbardziej aktywnych naukowo pedagogów oraz nauk o pracy – nie tylko w Polsce czasów współczesnych.

Główne miejsca pracy oraz aktywności zawodowej i naukowo-badawczej Profesora, to:

- 1) Politechnika Warszawska – studium doktoranckie (01.10.1971–31.12.1975),
- 2) Politechnika Warszawska – adiunkt oraz wicedyrektor Instytutu Nauk Ekonomiczno-Społecznych Politechniki (01.02.1975–03.09.1991),
- 3) Instytut Badań Edukacyjnych (01.03.1991–30.09.2007), w tym:
  - 1991–1993 – wicedyrektor Instytutu,
  - 1993–2007 – dyrektor Instytutu.
- 4) Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie – od 01.10.2007 roku, w tym:
  - od 2007 roku – kierownik Katedry Pedagogiki Pracy i Andragogiki,
  - w latach 2012–2016 – prorektor ds. Nauki,
  - od 2016 roku – rektor APS w Warszawie oraz społecznie wiceprzewodniczący Konferencji Rektorów Uczelni Pedagogicznych.

Profesor Stefan M. Kwiatkowski pełnił też funkcję dziekana Wydziału Pedagogicznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej ZNP (w latach 1995–1999).

***

Jak wynika z wykazu kolejnych miejsc pracy zawodowej i pełnionych funkcji, Jubilat – od czasu habilitacji uzyskanej w Berlinie, w Uniwersytecie im. Humboldta – zajął się nade wszystko naukami pedagogicznymi i społecznymi, nadając im wymiar wielce współczesny i europejski zarazem.

Główne Jego obszary badawcze zostały sprowadzone:

- do pedagogiki pracy oraz do kształcenia zawodowego i ustawicznego,
- do badania standardów kwalifikacji zawodowych (w ścisłej współpracy z Instytutem Radomskim, a szczególnie z prof. Henrykiem Bednarczykiem i dr. Krzysztofem Symelą),
- do badania ram kwalifikacji i kompetencji zawodowych,
- oraz do wielostronnego analizowania: nowoczesnych metod kształcenia zawodowego, problemów pedeutologicznych związanych z edukacją zawodową oraz problemów dotyczących przywództwa edukacyjnego.

We wszystkich tych zakresach, analizy nasycone pogłębioną penetracją teoretyczną i praktyczną są wielce interesujące, przy tym dobrze oddające rozległe pola współczesności – szczególnie europejskiej. Oczywiście, w opracowaniach i analizach oraz w publikacjach występują też akcenty skłaniające przynajmniej do dyskusji. Ale w ogólnym podejściu twórczym, a także relacyjnym, zazwyczaj występuje daleko

idąca zgodność ocen i wartościowania z twórcami podstaw pedagogiki pracy sformułowanymi dużo wcześniej. Osobiście czuję się bardzo usatysfakcjonowany, uzyskując wyraźne poparcie także dla swoich poglądów i stanowisk, szczególnie dla podstawowych problemów współczesności pedagogiki pracy oraz nauk o pracy i dotyczących ludzi dorosłych.

Z bogatego zestawu druków zwartych – autorskich, współautorskich i redakcyjnych oraz artykułów, tudzież innych relacji naukowych i recenzyjnych – w moim przeglądzie i w skonkretyzowanym odbiorze (i nie tylko) wysoka ranga przypada pozycjom monograficznym. Są to:

- *Nauczanie wielopoziomowe*, Warszawa 1984;
- *Elementy teorii kształcenia* (współautor Ludwik Kołkowski), IBE, Warszawa 1994;
- *Komputery w procesie kształcenia i zarządzania szkołą*, IBE, Warszawa 1994;
- *Kształcenie zawodowe – rynek pracy – pracodawcy*, pod red. Stefana M. Kwiatkowskiego, IBE, Warszawa 2000;
- *Kształcenie zawodowe – dylematy teorii i praktyki*, IBE, Warszawa 2001;
- *Pedagodzy o sobie i o pedagogice*, pod red. Andrzeja Bogaja i Stefana M. Kwiatkowskiego, IBE, Warszawa 2003;
- *Kwalifikacje zawodowe na współczesnym rynku pracy*, pod red. Stefana M. Kwiatkowskiego, IBE, Warszawa 2004;
- *Standardy kwalifikacji zawodowych – teoria, metodologia, projekty*, pod red. Stefana M. Kwiatkowskiego i Krzysztofa Symeli, IBE, Warszawa 2004;
- *Szkoła a rynek pracy*, pod red. Andrzeja Bogaja i Stefana M. Kwiatkowskiego, PWN, Warszawa 2006;
- *Kształcenie zawodowe – wyzwania, priorytety, standardy*, IBE, Warszawa 2006;
- *Pedagogika pracy*, [w:] *Pedagogika – subdyscypliny wiedzy pedagogicznej*, pod red. nauk. B. Śliwerskiego, t. 3, rozdz. 16, Gdańsk 2006;
- *Pedagogika pracy* (współautorzy: A. Bogaj, B. Baraniak), Warszawa 2007;
- *Edukacja ustawiczna. Wymiar teoretyczny i praktyczny*, pod red. S.M. Kwiatkowskiego, Warszawa 2008;
- *40 – Pedagogika pracy – tradycja i wyzwania współczesności*, red. nauk. Stefan M. Kwiatkowski, ITE – PIB, Radom – Warszawa – Bydgoszcz 2012;
- *Zawód i praca – w świecie urynkwienia i konkurencji globalnej – Studia Pedagogiczne LXV*, Polska Akademia Nauk – Komitet Nauk Pedagogicznych, Warszawa 2012;
- *Przywództwo edukacyjne. Współczesne wyzwania* (2014), opracowanie redakcyjne;
- *Prawo oświatowe* (wyd. III – 2016), opracowanie redakcyjne.

Już zestawione tu tytuły wybranych druków zwartych wskazują dobitnie na rozległość i aktualność przyjętych do analizy i badań problemów z obszaru nauk o pracy i o edukacji ustawicznej. A dodać wypada, że Profesor Stefan M. Kwiatkowski czyni to w sposób nadzwyczaj realny i aktualny oraz często globalny zarazem – nie zasłaniając się tylko rekomendacjami europejskimi. Owe podejścia – nie tylko wystarczająco przekonują o ich zasadności, lecz także zachęcają przeróżnych autorów do bardziej skonkretyzowanej „mowy” i bardziej czytelnych oraz zrozumiałych zapisów. Owe cenne właściwości pisarstwa naukowego Profesora szczególnie dobrze są zaak-

centowane w licznych artykułach problemowych o wymowie innowacyjnej. Niestety, owe artykuły są nazbyt rozrzucone w przeróżnych czasopismach i pracach zbiorowych, stąd dostęp do nich często staje się utrudniony.

Jak gdyby wyrównaniem powyższego braku jest dość liczny zestaw publikacji poza Polską. Chodzi głównie o prace Profesora Stefana M. Kwiatkowskiego przełożone na języki obce. Cztery z nich opublikowano w języku angielskim, trzy po niemiecku. Ponadto 10 opracowań ukazało się w języku ukraińskim, a tym bardziej wiele znaczą liczne wizyty w krajach europejskich (14 krajów, w tym Niemcy, Wielka Brytania, Włochy, Ukraina i inne) oraz USA.

Analizując wcześniej obszary badawcze Profesora, stwierdziłem, że od lat dziewięćdziesiątych Autor zaczął ogarniać i w sposób pogłębiony zajmować się nową problematyką pedagogiki pracy. Okazało się, że początkowo w tej na nowo upatrzonej penetracji zaczęły występować także przeróżne przeszkody².

Dziś mogę powiedzieć, że głównie moja, a także prof. Stefana Kwiatkowskiego, reakcja w danym zakresie doprowadziły w różnych krajach do „zamarcia idei obumierania pracy”, wcześniej mocno upowszechnianej w niektórych krajach Zachodu. Także w tej kwestii szczególna rola przypadła wcześniej ogłoszonej Encyklice Jana Pawła II pt. *Laborem exercens* (1981).

A oto dwie charakterystyczne wypowiedzi Jubilata z lat 2006 i 2007; w podsumowaniu rozdziału 16 Profesor Stefan M. Kwiatkowski pisze:

– „Tak zarysowane perspektywy pedagogiki pracy uwzględniają główne aspekty badawcze. Równie ważne są aspekty teoretyczno-metodologiczne. W tym obszarze możemy się spodziewać integracji i globalizacji kwalifikacji, a także unifikacji procedur badawczych w ramach nauk pedagogicznych oraz nauk o pracy”.

– „Przyszłość pedagogiki pracy jest nierozzerwalnie związana z pracą człowieka i z jej przemianami. Wbrew obawom wyrażanym w niektórych prognozach rozwoju gospodarczego nie można mówić o kryzysie lub wyczerpywaniu się zasobów pracy. Podczas gdy zanikają niektóre zawody, powstają inne [...]. Praca więc, a wraz z nią pedagogika pracy, nie tylko nie zaniknie, ale wraz ze zmianami cywilizacyjnymi ma szanse przybrać bardziej personalistyczną formę”³.

***

Uogólniając spojrzenie na rozwój i działania oraz dokonania Jubilata, można dodać w formie potwierdzającej, że sam Profesor Stefan M. Kwiatkowski w wykazie dotychczasowych osiągnięć naukowych wymienia:

- koncepcję modelowania czynności poznawczych w procesie kształcenia zawodowego;
- metodologię opracowywania standardów kwalifikacji zawodowych;

---

² Pisałem o tym we wcześniejszych opracowaniach i recenzjach, a także we wcześniejszej wersji „ukłonu jubileuszowego” pt. *Pozycja i rola autentycznego lidera pedagogiki pracy i nauk o pracy*, której nadałem charakter wspomnieniowy i poniekąd perspektywiczny.

³ S.M. Kwiatkowski, *Pedagogika pracy*, [w:] *Pedagogika – subdyscypliny wiedzy pedagogicznej*, pod red. nauk. B. Śliwerskiego, t. 3, GWP, Gdańsk 2016, s. 252.

- opis relacji między standardami kwalifikacji zawodowych a Polską Ramą Kwalifikacji;
- zarys teorii przywództwa,
- kierowanie oraz udział ekspercki w wybranych projektach badawczych.

Do tego dodać należy:

- 1) Rozległe przejawy i skonkretyzowane role w wielu wydawnictwach naukowych, z których na szczególnie podkreślenie i uznanie zasługują:
  - redaktor naczelny czasopisma „Edukacja” (2000–2011);
  - przewodniczący Rady Redakcyjnej rocznika „Pedagogika Pracy” (1991–2009),
  - członek Naukowego Komitetu Redakcyjnego „Encyklopedia Pedagogiczna XXI wieku”;
  - członek Komitetu Naukowego czasopisma „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”.
- 2) Liczne członkostwo z wyboru w organizacjach naukowych, z których na podkreślenie i uznanie zasługują:
  - przewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN (2007–2011);
  - wiceprzewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN (od 2015);
  - sekretarz naukowy Komitetu Prognoz „Polska 2000 Plus”;
  - wiceprzewodniczący Komitetu Rozwoju Edukacji Narodowej PAN (2012–2014);
  - członek zagraniczny Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy (od 2003);
  - członek Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów (2011–2012);
  - a także członkostwo w innych komitetach i instytucjach międzynarodowych.
- 3) Członkostwo w radach naukowych – w tym wybranych uczelni i instytucji oraz organizacji w Polsce.

Zaprezentowana aktywność Profesora Stefana M. Kwiatkowskiego o wymowie naukowej i oświatowej, a przy tym pełnienie funkcji przewodniczącego Prezydium Zespołu Pedagogiki Pracy przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN, wskazują, że Dostojny Jubilat może być uznany za autentycznego i niezawodnego Lidera pedagogiki pracy i współczesnych nauk o pracy oraz szeroko rozumianego kształcenia ustawicznego.

Na rzecz takiego uznania przemawiają też nadane wcześniej odznaczenia i wyróżnienia krajowe oraz zagraniczne, w tym szczególnie:

- Nagroda Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki za książkę *Heurystyki i algorytmy w procesie dydaktycznym* (1983);
- Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (2001);
- Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2008);
- oraz różne wyróżnienia zagraniczne, a także wypowiedź profesora Mirosława Szymańskiego w *Laudacji z okazji wręczenia doktoratu Honoris Causa prof. Stefanowi M. Kwiatkowskiemu* (Kraków 2010), brzmiąca: „Profesor Stefan M. Kwiatkowski, choć obyty z zaawansowanym dyskursem akademickim, na pewno nie jest tylko teoretykiem. Zawsze wiąże teorię kształcenia zawodowego z potrzebami gospodarki i współczesnego rynku pracy, przemianami zawodów i czynności zawodowych oraz z efektywnością pracy”.

***

W świetle przedstawionych w wielkim skrócie dziejów, zdarzeń, efektów i sukcesów Dostojnego Jubilata – z okazji Jego 70-lecia – w imieniu wszystkich dziś obecnych, ale także wielu nieobecnych, składam wielce przyjazne gratulacje i „niskie” ukłony okolicznościowe oraz serdeczne życzenia na dalsze lata, nadal nasycone rozległą i skuteczną aktywnością, wzbogaconą o rolę Lidera naszego polskiego i zagranicznego nurtu działań naukowych i oświatowych.

Z wyjątkowym szacunkiem i poważaniem
prof. Zygmunt Wiatrowski
Ciechocinek – Warszawa, styczeń 2018 r.

Zygmunt WIATROWSKI
Kujawska Szkoła Wyższa